

**ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA
V PRAZE**

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

TEZE DIPLOMOVÉ PRÁCE

2015©

Bc. Kristýna TOMANOVÁ

Souhrn

Cílem této diplomové práce je zaměření na dědění bez dědice - institut odúmrti, který je řešen v rámci dědického práva a je zde představen v historickém exkurzu až po současnou právní úpravu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Pro komplexnost problematiky jsou v textu uvedeny základní předpoklady dědění v České republice, dědické řízení v ČR a dále dědická daň. Značná část práce patří Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, který poskytl analytická data pro vytvoření statistiky odúmrti na Karlovarsku.

Klíčová slova

Dědické právo, odúmrtí, dědické řízení, dědic, zůstavitel, notář, dědická daň, občanský zákoník, závěť, dědická smlouva, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových.

Cíle a metody

Cílem diplomové práce je poukázat na problematiku institutu odúmrti, která je řešena v dědickém právu. Pro komplexnost daného tématu je potřebné uvést základní předpoklady dědění v České republice, přiblížit dědické řízení a dále se přes dědění jako historicky významný právní institut soukromého práva se silným ekonomickým podtextem dostat ke stěžejnímu bodu diplomové práce v podobě odúmrti, neboli dědění bez dědice. Význam odúmrti jako příjmu státu v kontextu s populačním vývojem české společnosti, kdy obyvatelstvo stárne a porodnost je velmi malá, se tak stává čím dál více aktuálním. Práce se tak zabývá dosti podrobným historickým exkurzem problematiky odúmrti od římského práva, kdy v případě, že nedědil nikdo z okruhu zákonných dědiců a nebyl ani žádný závětní dědic se stalo dědictvím volným a docházelo k odúmrti, která se označovala jako caducum, neboli uprázdněný podíl. Přes první zmínky o panovníkově právu na odúmrtí pocházející z 12. a 13. století, kdy je rozdílné, zda se právo vyvíjelo v právu zemském či právu městském. Až po Obecný zákoník občanský (zákon č. 946/1811 ř. z.), který upravoval odúmrtí takřka shodně jako nynější právní úprava, kterou je historický přehled ukončen.

Práce je ve své stěžejní části zaměřena na podklady získané z Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, který jedná ve věcech týkajících se majetku státu a vystupuje v řízení za stát jako příslušná organizační složka, s příslušností hospodařit s tímto majetkem.

Pro ozvláštňení práce bude vytvořena anketa na téma dědického práva s cílem zjistit obecné povědomí o platné právní legislativě týkající se právě problematiky dědění. Jedním z cílů je dále zamyšlení se nad danou problematikou dědického práva a pokus o nastínění úvah de lege ferenda.

Práce bude zpracována především na základě metod analyticko-syntetických, komparativních a interpretačních. Budou využívány poznatky zjištěné studiem primárních i sekundárních zdrojů, kdy pozornost bude věnována nejen samotné literě zákona, ale i komentářům a judikatuře Nejvyššího soudu ČR.

Diplomová práce vychází z právní úpravy podle stavu k 28. 2. 2015.

Závěr

Při vypracování této diplomové práce a studiu dané problematiky mě napadaly možnosti, jak by bylo možné například zrychlit dědické řízení, čímž bychom soudům nejen ulevili, ale dosáhli bychom větší efektivity a pružnosti.

Zamýšlela jsem se právě nad nutností a potřebností soudu při zahájení dědického řízení. Jediným úkolem soudu je vlastně pouze zahájení dědického řízení tím, že vydá usnesení a pověří příslušného notáře, jemuž spis zašle. Další úkoly soudu v dědickém řízení jsou spíše výjimkou. Jde o situaci, kdy je například jako jediný oprávněn provádět úkony týkající se komunikace s cizinou. Ovšem v praxi většinou soudy s cizinou komunikují nerady, jelikož nejde o tak častou činnost a pracovníci soudu s ní nemají velké zkušenosti. Proto veškeré podklady připraví notář a soud je pouze takto zašle do ciziny. Před rokem 2009 byla úloha soudu v dědickém řízení podstatně větší. Tehdy soud v dědickém řízení ve věci rozhodoval a notář pouze připravoval k tomuto rozhodnutí podklady. Tato povinnost přešla na notáře jako soudního komisaře až po velké novele občanského soudního řádu. A právě proto mě napadla otázka, jestli je role soudu v dědickém řízení nezbytná, nebo zda by mohl být soud z řízení prakticky vynechán, aby dědická řízení zahajoval přímo příslušný notář. Ovšem si zároveň uvědomuji prospěch zachování rozdělení těchto pravomocí mezi soud a notáře. Neboť v případě, kdy by řízení zahajoval notář, by všechny instituce (matriční úřady, nemocnice, věřitelé, fyzické osoby a právnické osoby, finanční úřady), které nyní posílají soudu informace o zemřelých osobách, musely mít k dispozici rozvrhy práce notářů pro celou českou republiku. V takovém případě by se pak mohlo stát, častěji než je tomu doposud, že je dědické řízení zahájeno u nesprávného soudního komisaře. Ten by poté vyslovoval svoji

místní nepříslušnost, řízení zastavil a předal jej místně příslušnému soudnímu komisaři. Řízení by mohlo být v mnoha případech plně zmatků a protáhnuto nad únosnou míru. Dá se polemizovat, zda by se tedy dědické řízení obešlo bez účasti soudu, který má nad ním zaštitující charakter.

Při osobní konzultaci s právním zástupcem úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM), o kterém se zmiňuji výše, jsem právě podobnou otázku řešila, ptala jsem se na jeho názory a postřehy na nový občanský zákoník, ale bohužel mi nedokázal ještě objektivně zhodnotit nynější stav, jelikož oblast dědického práva a odúmrtí jako taková, je oblastí, kde se případy neřeší ve stovkách denně a tudíž spousta případů probíhala ještě podle původní právní legislativy.

Za svůj osobní přínos pokládám mj. zpracování logické posloupnosti celé problematiky od nové obecné úpravy dědění po průnik soukromoprávního institutu odúmrti do fakticity veřejnoprávního charakteru jako je majetkový přínos státu vč. danění. Za určité novum pokládám i své úvahy "de lege ferenda" v souvislosti s úlohou soudů a notáře v dědickém řízení.

Seznam použité literatury

KNOLL, V. *Intestátní dědická posloupnost a odúmrtí v českém středověkém právu zemském*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN: 978-80-7380-354-4.

MIKEŠ, J.; MUZIKÁŘ, L.. *Dědické právo v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011, 432 s. ISBN 978-80-87212-79-0.

MRKÝVKA, P. a kolektiv. *Finanční právo a finanční správa*. 2. díl. Brno: Nakladatelství MU v Brně, 2004. ISBN 80-210-3578-1.

PELC, Vladimír. *Daň z převodu nemovitostí*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-125-3.

TILSCH, E., *Dědické právo rakouské se stanoviskem srovnávací vědy právní*, Praha: Bursík a Kohout, 1905. ISBN 80-7179-590-9.

VANĚČEK, V. *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1945*. Praha: Orbis, 1976, ISBN 104-21-851.